

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-101

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-C1 : Compulsory : Modern Political Thinkers)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss 'Machiavelli' as the pioneer of modern politics.
  - (2) Examine Marx's theory of class struggle.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss Locke's views on Human Nature and state of Nature.
  - (2) Explain Rousseau's state of Nature.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain Marxian historical materialism.
  - (2) Examine Rousseau's social contract theory.
  - (3) Discuss the Hegel's dialecticism.
  - (4) "Everything in Locke's system revolves around the individual the most overriding objective is to resume the sovereignty of the individual." Elucidate.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (100 words each) : [20]

- (1) Machiavelli's views on human nature
- (2) Locke's social contract
- (3) Rousseau's concept of General Will
- (4) Hegel's views on civil society
- (5) Marx's views on revolution
- (6) Machiavelli's views on religion.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) आधुनिक राज्यशास्त्राचा जनक या नात्याने मॅकिव्हेलीची चर्चा करा.
- (2) मार्क्सच्या वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) लॉकच्या मानवी स्वभाव आणि निसर्गावस्था यासंबंधीच्या विचारांची चर्चा करा.
- (2) रुसोने सांगितलेली निसर्गावस्था स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवाद स्पष्ट करा.

- (2) रुसोच्या सामाजिक करार सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- (3) हेगेलच्या द्वंद्ववादाची चर्चा करा.
- (4) “लॉकच्या विचारपद्धती मध्ये प्रत्येक बाब व्यक्तीभोवती केंद्रित झाली आहे, व्यक्तीचे सार्वभौमत्व संवर्धित करणे हे त्याचे सर्वश्रेष्ठ उद्दिष्ट आहे.” स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) मॅकिव्हेलीचे मानवी स्वभावविषयक विचार
- (2) लॉकचा सामाजिक करार
- (3) रुसोची सामुहिक इहेची संकल्पना
- (4) नागरी समाजविषयक हेगेलचे विचार
- (5) मार्क्सचे क्रांतीविषयक विचार
- (6) मॅकिव्हेलीचे धर्माविषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-102

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C2 : Compulsory Paper

(Public Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the meaning, nature and scope of Public Administration.
  - (2) Write the meaning, nature and functions of Management.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the principles of Organization.
  - (2) What is Bureaucracy ? Discuss the merits and demerits of Bureaucracy.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Discuss the composition, powers and functions of Public Accounts Committee.
  - (2) State the difference between Public and Private Administration.

P.T.O.

- (3) Explain the various methods of recruitment of Civil Servants.
- (4) Explain the Employer-Employee relations.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Merits and demerits of Unity of Command
- (2) Nature of New Public Administration
- (3) Budgetary process in U.K.
- (4) Modern approaches to the study of Public Administration
- (5) Significance of Training for Civil Services
- (6) Audit Department.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाचा अर्थ, स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (2) व्यवस्थापनाचा अर्थ, स्वरूप आणि कार्ये लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) संघटनेची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- (2) नोकरशाही म्हणजे काय ? नोकरशाहीच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) लोकलेखा समितीची रचना, अधिकार व कार्ये यांची चर्चा करा.
- (2) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यातील फरक सांगा.
- (3) नागरी सेवांच्या भरतीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
- (4) मालक-सेवक संबंध स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणतेही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) आज्ञाकारक सत्तेच्या एकतेचे गुण-दोष
- (2) नवलोकप्रशासनाचे स्वरूप
- (3) इंग्लंडमधील अर्थसंकल्पीय प्रक्रिया
- (4) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे आधुनिक दृष्टिकोन
- (5) नागरी सेवांच्या प्रशिक्षणाचे महत्त्व
- (6) हिरोब विभाग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-103

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO, C3 : Compulsory Paper)

(Constitutional Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the philosophy of Indian Constitution.
  - (2) Distinguish between fundamental rights and directive principles.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Critically examine the nature of federal system in India.
  - (2) Comment on the changing role of judiciary.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain the fundamental rights.
  - (2) Evaluate the powers, functions and role of the President of India.

P.T.O.

- (3) Explain the powers, functions and role of the Rajya Sabha.
- (4) Discuss the structure and powers, functions, role of the Supreme Court of India.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The structure of Constituent Assembly
- (2) Role of Governor.
- (3) Role of Prime Minister
- (4) Law-making process.
- (5) Centre-State Financial Relations.
- (6) Functions of the Lok Sabha Speaker.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय राज्यघटनेचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.
- (2) मूलभूत हक्क आणि मार्गदर्शक तत्वे यांच्यातील फरक सांगा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील संघराज्य व्यवस्थेच्या स्वरूपाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (2) न्यायालयाच्या बदलत्या भूमिकेवर भाष्य करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) मूलभूत हक्क स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय राष्ट्रपतीचे अधिकार, कार्ये व भूमिके बाबतचे परीक्षण करा.
- (3) राज्य सभेचे अधिकार, कार्ये आणि भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) भारतातील सर्वोच्च न्यायालयाची रचना, अधिकार, कार्य व भूमिका यांची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) घटना समितीची रचना
- (2) राज्यपालाची भूमिका
- (3) पंतप्रधानाची भूमिका
- (4) कायदानिर्मिती प्रक्रिया
- (5) केंद्र-राज्य यांच्यातील आर्थिक संबंध
- (6) लोकसभा सभापतीची कार्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-104

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper PO-01 : (Optional)

(Political Thought in Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Write an essay on Maulana Azad's views on 'Education and Religion'.

(2) Examine Mahatma Gandhi's concept of 'Non-Violence'.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Evaluate Nehru's views on Secularism.

(2) Write an essay on Dr. Babasaheb Ambedkar's idea of 'Social Justice'.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Comment on Raja Ram Mohan Roy's Liberalism.

(2) Raja Ram Mohan Roy's Critique on Religion.

P.T.O.

(3) Explain the Maulana Azad's views on 'Nationalism.'

(4) Pandit Nehru and 'Democratic Socialism.'

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

(1) Dr. Ambedkar's thoughts about 'Democracy'

(2) Dr. Ambedkar on 'Liberalism.'

(3) Raja Ram Mohan Roy's views on Individual Liberty.

(4) Pandit Nehru and Humanism.

(5) Pandit Nehru and Parliamentary Democracy.

(6) Gandhiji and Gramrajya.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) मौलाना आझाद यांच्या शिक्षण आणि धर्मविषयक विचारांवर निबंध लिहा.

(2) म. गांधीच्या अहिंसा विषयक संकल्पनेचे परिक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणतेही **एक** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) : [20]

(1) नेहरूंच्या धर्मनिरपेक्षतेबाबतच्या मतांचे मूल्यमापन करा.

(2) डॉ. आंबेडकरांच्या 'सामाजिक न्याय' विषयक विचारांवर निबंध लिहा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) राजा राममोहन रॉय यांच्या उदारमतवादावर भाष्य करा.
- (2) राजा राममोहन रॉय यांची 'धर्मावरील' टिका.
- (3) मौलाना आझाद यांच्या राष्ट्रवादविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (4) पंडीत नेहरू आणि लोकशाही समाजवाद.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) डॉ. आंबेडकरांचे लोकशाही संबंधी विचार
- (2) डॉ. आंबेडकरांचा उदारमतवाद
- (3) राजा राममोहन रॉय यांचे व्यक्तीस्वातंत्र्य विषयक विचार
- (4) पंडीत नेहरूंचा मानवतावाद
- (5) पं. नेहरू आणि संसदीय लोकशाही
- (6) गाँधीजी आणि ग्रामराज्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-105

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-02 : Optional Paper

(Modern Political Ideologies)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) What is Nationalism ? Discuss the types of Nationalism.

(2) Describe the meaning and nature of the liberalism.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain and critically examine the Dialectical Materialism.

(2) Democratic socialism is a synthesis of Democracy and Socialism.
Discuss.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]

(1) Give the causes to the emergence of Fascism.

(2) Explain the types of Democratic Socialism.

P.T.O.

- (3) Describe the types of Liberalism.
- (4) Explain the Marxist interpretation of Nationalism.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Corporate state
- (2) Social Democracy
- (3) Class struggle
- (4) Religious Nationalism
- (5) New Liberalism
- (6) New Fascism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) राष्ट्रवाद म्हणजे काय हे सांगून राष्ट्रवादाच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- (2) उदारमतवादाच्या अर्थ आणि स्वरूपाचे वर्णन करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) द्वंद्वत्मक भौतिकवादाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) “लोकशाही समाजवाद हा लोकशाही आणि समाजवादाचा समन्वय आहे.” चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) फॅसीझमच्या उदयाची कारणे द्या.
- (2) लोकशाही समाजवादाचे प्रकार विशद करा.
- (3) उदारमतवादाच्या प्रकाराचे वर्णन करा.
- (4) मार्क्सप्रणित राष्ट्रवादाचा अन्वयार्थ स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) महामंडळात्मक राज्य
- (2) सामाजिक लोकशाही
- (3) वर्ग संघर्ष
- (4) धार्मिक राष्ट्रवाद
- (5) नवउदारमतवाद
- (6) नवफॅसीझम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-03 : Optional Paper

(Indian Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) “Indian Administrative System in a legacy of British rule.”
Comment.

(2) Explain administrative functions of Prime Minister.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the role of Governor in State Administration.

(2) Discuss the role of 1935 Act in Indian Administration.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the role of civil services in Indian Administration.

(2) Examine developmental challenges before Indian Administration.

P.T.O.

- (3) Explain the functions of Cabinet Secretariat.
- (4) State the composition and functions of Union Public Service Commission.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Political Neutrality of bureaucracy
- (2) Globalisation and bureaucracy
- (3) Committed bureaucracy
- (4) Administrative Tribunals
- (5) Cabinet
- (6) State Secretariat.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 'भारतीय प्रशासन व्यवस्था ही ब्रिटीश सत्तेचा वारसा आहे.' भाष्य करा.
- (2) पंतप्रधानांची प्रशासकीय कार्ये स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) राज्यपालांची राज्य प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय प्रशासनातील 1935 च्या कायद्यांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) भारतीय प्रशासनातील नागरी सेवेची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय प्रशासना समोरील विकासात्मक आव्हानाचे परीक्षण करा.
- (3) कैबिनेट सचिवालयाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (4) केन्द्रीय लोकसेवा आयोगाची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) नोकरशाहीची राजकीय तटस्थता
- (2) जागतीकीकरण व नोकरशाही
- (3) बांधील नोकरशाही
- (4) प्रशासकीय लवाद
- (5) कैबिनेट
- (6) राज्य सचिवालय

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-107

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-04 : Optional Paper

(Development Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Describe the meaning, evolution and significance of Public Administration.
  - (2) Discuss the goals of development in Developing Nations.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the policies of agricultural and industrial development and its impact on the country.
  - (2) Comment on the specialist and generalist dichotomy in democracy.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) State the patterns of people's participation in the process of development.

P.T.O.

- (2) Discuss the nature and scope of Public Administration.
- (3) Explain the role of Socio-Political elements in the process of development.
- (4) State the problems related to recruitment of Administrators.

4. Write short notes on any *four* (in 100 words each): [20]

- (1) Development policy and Administration
- (2) Problems related to training
- (3) The programmes for Urban Development
- (4) Role of democracy in Development
- (5) The programmes for Rural Development
- (6) The policies for Cultural Development

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाचा अर्थ, उत्क्रांती आणि महत्त्व यांचे वर्णन करा.
- (2) विकसनशील देशांतील विकासांच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) कृषी आणि औद्योगिक विकासांच्या धोरणांची चर्चा करून त्यांचे देशावरील परिणामांची चर्चा करा.
- (2) लोकशाहीतील सर्वसाधारण प्रशासक आणि विशेषज्ञ प्रशासक यांच्यातील विरोधाभासावर भाष्य करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) विकास प्रक्रियेतील लोकसहगाच्या विविध पद्धती सांगा.
- (2) लोकप्रशासनाचे स्वरूप आणि व्याप्तीची चर्चा करा.
- (3) विकास प्रक्रियेतील सामाजिक राजकीय घटकांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) प्रशासकांच्या भरतीच्या समस्या सांगा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) विकास धोरण आणि प्रशासन
- (2) प्रशिक्षणाच्या समस्या
- (3) नागरी विकासाचे कार्यक्रम
- (4) विकासातील लोकशाहीची भूमिका
- (5) ग्रामीण विकासाचे कार्यक्रम
- (6) सांस्कृतिक विकासाची धोरणे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-108

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper (PO-05 : Optional Paper)

(India's Foreign Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the historical, philosophical and ideological bases of the India's Foreign Policy.
  - (2) Review the continuity and changes in India's Foreign Policy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Write an essay on India's role in U.N.
  - (2) Explain the role played by India in Non-aligned Movement.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
  - (1) Nehru an architect of India's foreign Policy. Discuss.
  - (2) Relevance of 'NAM'. Discuss.

P.T.O.

(3) Geo-Political factors of Indian Foreign Policy. Discuss.

(4) Objectives of India's Foreign Policy. Discuss.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

(1) Panchsheel

(2) Tibet factor in India's Foreign Policy

(3) Global factors related to India's Foreign Policy

(4) India as a regional power

(5) Kashmir Problem and India's Foreign Policy

(6) India's Nuclear Tests.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) भारताच्या परराष्ट्रधोरणाच्या ऐतिहासिक, तात्वीक व वैचारिक आधारांची चर्चा करा.

(2) भारताच्या परराष्ट्रधोरणातील सातत्य व बदलांचा आढावा घ्या.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) युनो मधील भारताची 'भूमिका' यावर निबंध लिहा.

(2) अलिप्ततावादी चळवळीतील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) नेहरू : भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे शिल्पकार—चर्चा करा.
- (2) 'नाम'चे औचित्य—चर्चा करा.
- (3) भारताच्या परराष्ट्र धोरणासंदर्भात भूराजकीय घटक चर्चा करा.
- (4) भारताच्या परराष्ट्र धोरणांची उद्दिष्टे चर्चा करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) पंचशील
- (2) भारताच्या परराष्ट्रधोरणातील तिबेट घटक
- (3) भारतीय परराष्ट्रधोरण संबंधातील जागतिक घटक
- (4) भारत : एक प्रादेशीक सत्ता
- (5) काश्मीर समस्या व भारतीय परराष्ट्रधोरण
- (6) भारताच्या अणु चाचण्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C4 : Compulsory Paper

(Public Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the nature, scope and significance of Public Policy.

(2) Explain the role of government in Public Policy.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the impact of Globalisation and Privatisation on Public Policy.

(2) Evaluate the National Agricultural Policy of India.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Women Empowerment.

(2) Role of NGOs in Public Policy.

P.T.O.

(3) New Industrial Policy of 1991.

(4) Primary Education Policy.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

(1) Importance of Policy Sciences.

(2) Service Sector.

(3) Industrial Policy of 1948.

(4) WTO and India.

(5) Output Process.

(6) Evaluation of Public Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्व यांची चर्चा करा.

(2) सार्वजनिक धोरणातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) सार्वजनिक धोरणावरील जागतिकीकरण व खाजगीकरणाच्या प्रभावाची चर्चा करा.

(2) भारताच्या राष्ट्रीय कृषी धोरणाचे परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) महिला सबलीकरण.
- (2) सार्वजनिक धोरणातील स्वयंसेवी संघटनांची भूमिका.
- (3) 1991 चे नविन औद्योगिक धोरण.
- (4) प्राथमिक शिक्षणाचे धोरण.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) धोरणशास्त्राचे महत्व.
- (2) सेवा क्षेत्र.
- (3) 1948चे औद्योगिक धोरण.
- (4) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) आणि भारत.
- (5) प्रदान प्रक्रिया.
- (6) सार्वजनिक धोरणाचे मूल्यमापन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C5 : Compulsory Paper

(Theory of International Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Evaluate critically the Realist theory propounded by Hans Morgenthau.

Or

(2) What is Balance of Power ? Explain its relevance in today's world.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the theory of Liberalism in International Politics.

Or

(2) Explain various new security challenges in International arena.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Macrocsmic theory of conflict.
- (2) Neo-Liberalism.
- (3) Techniques of Balance of Power.
- (4) Gender and International Politics.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Neo-realism
- (2) Microcosmic theory of conflict
- (3) North-South Dialogue
- (4) Geopolitics of Cold War period
- (5) Ecology and International Politics
- (6) Challenges to Sovereignty.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) हॅन्स मॉर्गेन्थांच्या वास्तववादी सिद्धांताचे चिकित्सक विवेचन करा.

किंवा

- (2) सत्ता संतुलन म्हणजे काय ? त्याची आजच्या जगातील उपयुक्तता स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील उदारमतवादी सिद्धांताची चर्चा करा.

किंवा

(2) आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातील विविध नवी सुरक्षा आव्हाने स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

(1) संघर्षाचा समग्र (मॅक्रोकॉस्मिक) सिद्धांत.

(2) नव-उदारमतवाद.

(3) सत्ता संतुलनाची तंत्रे.

(4) लिंगभेद आणि आंतरराष्ट्रीय राजकारण.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

(1) नव-वास्तववाद

(2) संघर्षाचा सूक्ष्म (मायक्रोकॉस्मिक) सिद्धांत

(3) उत्तर-दक्षिण संवाद

(4) शीतयुद्धकालीन भू-राजकारण

(5) परिस्थितीशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय राजकारण

(6) सार्वभौमत्वाला आव्हाने.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C6 : Compulsory Papers

(Comparative Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the system theory in the study of comparative politics.

(2) Discuss the recent trends in Federalism.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the differences between interest groups and political parties.

(2) What is Bureaucracy ? Discuss the features of Bureaucracy.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain class theory in Comparative Politics.

(2) Examine the functions of the Legislature.

P.T.O.

- (3) Role of Military in democratic and authoritarian systems.
- (4) Role of Interest groups in Communist Systems.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Nature of constitutionalism.
- (2) Role of judiciary in democratic system.
- (3) Functions of Bureaucracy.
- (4) Features of political parties in democratic system.
- (5) Decentralisation of power.
- (6) Multi-party system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनातील व्यवस्था सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (2) संघराज्यवादातील आधुनिक प्रवाहांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) हितसंबंधी गट आणि राजकीय पक्ष यातील फरक स्पष्ट करा.
- (2) नोकरशाही म्हणजे काय ? नोकरशाहीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) तुलनात्मक राज्यशास्त्रातील वर्ग सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (2) कायदेमंडळाच्या कार्याचे परीक्षण करा.
- (3) लोकशाही आणि अधिकारशाही व्यवस्थेतील लष्कराची भूमिका.
- (4) साम्यवादी व्यवस्थेतील हितसंबंधी गटांची भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) घटनावादाचे स्वरूप.
- (2) लोकशाही व्यवस्थेतील न्यायपालिकेची भूमिका.
- (3) नोकरशाहीची कार्ये.
- (4) लोकशाही व्यवस्थेतील राजकीय पक्षांची वैशिष्ट्ये.
- (5) सत्ता विकेंद्रीकरण.
- (6) बहुपक्ष पद्धती.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-06 : Optional Paper

(Political Thought in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss Mahatma Phule's views on Equality.

(2) Explain Lokmanya Tilak's Doctrine of Chatusutri.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain V.D. Savarkar's views on Hindu Nationalism.

(2) Discuss V.R. Shinde's views on Untouchability.

3. Answer any *two* questions in **250** words each : [20]

(1) Comment on Acharya Javdekar's theory of Satyagrahi Samajvad.

(2) Discuss Lokmanya Tilak's views on Cultural Nationalism.

P.T.O.

- (3) Critically analyse Mahatma Phule's analysis of the caste system with special reference to his critique of Brahminism.
- (4) Explain V.D. Savarkar's thoughts on Social Reforms.

4. Write short notes on any *four* (in 100 words each) : [20]

- (1) Lokmanya Tilak's views on ends and means.
- (2) Mahatma Phule's views on Power.
- (3) Acharya Javdekar's Interpretation of Indian National Movement.
- (4) V.D. Savarkar and Militarization.
- (5) V.R. Shinde's Ideas on Social Reforms.
- (6) Acharya Javdekar's views on Democratic Socialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) महात्मा फुले यांचे समताविषयक विचारांची चर्चा करा.
- (2) लोकमान्य टिळकांचा चतुःसूत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) वि. दा. सावरकर यांचे हिंदु राष्ट्रवादविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) वि. रा. शिंदे यांच्या अस्पृश्यताविषयक विचारांवर चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) आचार्य जावडेकर यांच्या सत्याग्रही समाजवाद सिद्धांतावर भाष्य करा.
- (2) लोकमान्य तिळकांच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवादविषयक विचारावर चर्चा करा.
- (3) जातीव्यवस्थेच्या संदर्भातील महात्मा फुले यांचे ब्राम्हण्यवादाच्या संबंधी विश्लेषणाचे सटीक परीक्षण करा.
- (4) वि. दा. सावरकरांचे समाजसुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) लो. टिळकांचा साध्य-साधनविषयक विचार.
- (2) महात्मा फुले यांचे सत्ताविषयक विचार.
- (3) आचार्य जावडेकरांचा भारतीय राष्ट्रीय चळवळी संबंधीचा अन्वयार्थ.
- (4) वि. दा. सावरकर आणि लष्करीकरण.
- (5) वि. रा. शिंदे यांचे समाजसुधारणाविषयक विचार.
- (6) आचार्य जावडेकरांचे लोकशाही समाजवादविषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-205

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-07 : Optional Paper

(Contemporary Political Ideologies)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss Mainstream Green's form of Environmentalism.

(2) Explain critique of 'End of Ideology' debate by C. Wright Mill.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) State Neo-Liberal Thought by Robert Nozick.

(2) Explain meaning and types of Feminism.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Describe origin and nature of Liberalism.

(2) State theory of Alienation and Culture by Neo-Marxist.

P.T.O.

(3) Evaluate Humanistic interpretation of Marx.

(4) Explain the forms of Environmentalism.

4. Write short notes on any *four* (in 100 words each) : [20]

(1) Women's liberation.

(2) Daniel Bell's contribution to 'End of Ideology' debate.

(3) Marxist feminism.

(4) Nature of Environmentalism.

(5) Neo-Liberal Thought of Milton-Friedman.

(6) Theories of Class.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) पर्यावरणवादातील 'मुख्य प्रवाही ग्रीन्स' या रूपाची चर्चा करा.

(2) 'विचारप्रणालीचा अंत' या वादाचे सी. राईट मिल यांनी केलेली टिका स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) रॉबर्ट नोझक यांचा नव-उदारमतवादी विचार सांगा.

(2) स्त्रीवादाचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) उदारमतवादाचा उगम आणि स्वरूप वर्णन करा.
- (2) 'उदासिनता' आणि 'संस्कृती' या बद्दलचा नव-मार्क्सवादी सिद्धांत सांगा.
- (3) मार्क्सच्या मानवतावादी विरलेषणाचे मुल्यमापण करा.
- (4) पर्यावरणवादाचे रूप स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) स्त्री मुक्ती
- (2) 'विचारप्रणालीचा अंत' वादविवादाचा डैनियल बेल यांचे योगदान.
- (3) मार्क्सवादी स्त्रीवाद.
- (4) पर्यावरणवादाचे स्वरूप.
- (5) मिल्टन-फ्रेडमनचा नव-उदारमतवादी विचार.
- (6) वर्गाचे सिद्धांत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-08 : Optional Paper

(State and Local Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Comment on 'Changing role of Governor and Chief Minister in State Administration.

(2) Discuss the challenge of developmental and welfare responsibilities in front of State Government.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) What is accountability ? Critically assess the executive accountability over the State Administration.

(2) Critically examine the importance of 73rd and 74th amendment regarding State Administration.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Legislative control over the Administration.
- (2) Machinery of Planning in State Administration.
- (3) Lokpal and Lokayukta.
- (4) Municipal Corporations.

4. Write short notes (any *four*) (in **100** words each): [20]

- (1) Women welfare programmes in State Administration.
- (2) Right to Information
- (3) State Public Commission
- (4) Cantonment Board
- (5) Role and importance of Directorates
- (6) Challenges in front of State Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक सोडविणे आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 'राज्य प्रशासनातील राज्यपाल आणि मुख्यमंत्री यांची बदलती भूमिका' – यावर भाष्य करा.
- (2) राज्य प्रशासनासमोरील विकास आणि कल्याणविषयक जबाबदाऱ्या या आव्हानाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) उत्तरदायित्व म्हणजे काय ? राज्य प्रशासनावरील कार्यकारी मंडलाचे उत्तरदायित्वाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (2) 'राज्यप्रशासना संदर्भातील 73 वी आणि 74 वी घटनादुरुस्त्यांचे महत्व—यावर टीकात्मक परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) प्रशासनावरील कायदेमंडळाचे नियंत्रण.
- (2) राज्य प्रशासनावरील नियोजन यंत्रणा.
- (3) लोकपाल आणि लोकायुक्त.
- (4) महानगरपालिका.

4. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (100 शब्दात) : [20]

- (1) राज्यप्रशासनांतर्गत महिला कल्याणविषयक कार्यक्रम.
- (2) माहितीचा अधिकार.
- (3) राज्य सेवा आयोग.
- (4) छावणी क्षेत्रपालिका.
- (5) संचालनालयाची भूमिका आणि महत्व
- (6) राज्यप्रशासना समोरील आव्हाने.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-09 : Optional Paper)

(Current Trends in Development Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Write an essay on 'Current Trends in Development Administration'.

(2) Discuss the various challenges in front of Development Administration in the era of Globalization.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Take a brief review of the role of International Agencies for development.

(2) Explain the various structures and functions of the machinery of Development.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(1) Role of state in Development Administration.

P.T.O.

- (2) Role of voluntary organization in Development Administration.
- (3) International dimensions of development.
- (4) Role of the U.N. in Development Administration.

4. Answer the short notes (any *four*) (in **100** words each) : [20]

- (1) Community Development Programme.
- (2) The problem of finance in front of development administration of developing countries.
- (3) U.N. help to development planning.
- (4) Importance of Development Administration
- (5) Agencies for Urban Development.
- (6) Demand for new economic order for Development Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (पाचशे शब्दात) : [20]

- (1) 'विकास प्रशासनातील प्रचलित (सद्यः) प्रवाह' यावर निबंध लिहा.
- (2) जागतिकीकरण पर्वातील विकास प्रशासना-समोरील विविध आव्हानांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (पाचशे शब्दात) : [20]

(1) विकासप्रक्रियेतील आंतरराष्ट्रीय संस्थांच्या भूमिकेचा थोडक्यात आढावा घ्या.

(2) विकास यंत्रणेच्या विविध रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

(1) विकास प्रशासनातील राज्याची भूमिका

(2) विकास प्रशासनातील स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका

(3) विकासाचे आंतरराष्ट्रीय अंग.

(4) विकास प्रशासनातील संयुक्त राष्ट्राची भूमिका.

4. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

(1) सामुदायिक विकास कार्यक्रम.

(2) विकसनशील देशातील विकास प्रशासनासमोरील वित्तीय समस्या.

(3) विकास नियोजनातील संयुक्त राष्ट्रांचे सहकार्य.

(4) विकास प्रशासनाचे महत्व.

(5) नागरी विकासाच्या संस्था.

(6) विकास प्रशासनासाठी नवीन आर्थिक व्यवस्थेची मागणी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-208

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-010 : Optional Paper

(India in World Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain India's role in Indian Ocean.

(2) Explain India and Russia relations.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain India-China relations.

(2) Explain India-Pakistan relations.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the problem of Terrorism.

(2) Explain impact of Globalization on India.

P.T.O.

- (3) India-U.S.A. relations.
- (4) Structure of European Union.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Objectives of 'SARRC'.
- (2) ASEAN.
- (3) L.T.T.E.
- (4) C.T.B.T.
- (5) N.P.T.
- (6) Tashkent Treaty.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारताचे हिंदी महासागराविषयीचे धोरण स्पष्ट करा.
- (2) भारत-रशिया संबंध स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारत-चीन संबंध स्पष्ट करा.
- (2) भारत-पाक संबंध स्पष्ट करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) दहशतवादाची समस्या स्पष्ट करा.
- (2) जागतिकीकरणाचे भारतीय परराष्ट्र धोरणावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.
- (3) भारत-अमेरिका संबंध.
- (4) युरोपियन महासंघाची रचना.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) 'सार्क' ची उद्दिष्टे.
- (2) आसियान.
- (3) एल. टी. टी. ई.
- (4) सी. टी. बी. टी.
- (5) एन. पी. टी.
- (6) ताश्कंद करार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C7 : World Politics : Issues and Debates

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) What is foreign policy ? Discuss in detail the role of the state in foreign policy decision making.
  - (2) Define INGO's. (International Non-governmental Organisations). Discuss the nature and features of INGO's.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Examine the nature and features of the New World Order.
  - (2) Critically evaluate the nature and causes for intervention.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Features of civil war.
  - (2) Comprehensive Test Ban Treaty (CTBT)

P.T.O.

(3) Types of International Governmental Organisations IGOs.

(4) Nature of Terrorism Post 1990.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

(1) Meaning of Civil War.

(2) Geography as a factor influencing foreign policy.

(3) *Any one* external influence on foreign policy.

(4) Features of IGOs.

(5) *Any two* methods of forced diplomacy.

(6) State sponsored terrorism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) परराष्ट्र धोरण म्हणजे काय ? परराष्ट्र धोरण निर्मिती प्रक्रियेत राज्याच्या भूमिकेची सविस्तर चर्चा करा.

(2) INGOs (आंतरराष्ट्रीय बिगर-शासकीय संघटने) ची व्याख्या सांगा. INGOs च्या स्वरूपाची व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) नव-जागतिक व्यवस्थेच्या स्वरूपाचे व वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

(2) हस्तक्षेपाच्या स्वरूपाचे व वैशिष्ट्यांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) यादवी युद्धाची वैशिष्ट्ये.
- (2) सर्वसमावेशक चाचणी प्रतिबंधक करार (CTBT)
- (3) IGOs (आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटनेचे) प्रकार.
- (4) 1990 नंतरच्या दहशतवादाचे स्वरूप.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीप लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) यादवी युद्धाचा अर्थ.
- (2) परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव पाडणारा भौगोलिक घटक.
- (3) परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव पाडणारा कोणताही एक बाह्य घटक.
- (4) IGOs ची वैशिष्ट्ये.
- (5) दमन राजनयाच्या कोणत्याही दोन पद्धती.
- (6) राज्य-पुरस्कृत दहशतवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C8 : Compulsory

Comparative Government (China, France, Iran and Nigeria)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Critically examine the salient features of the constitution of France.
  - (2) Critically examine the role of the National People's Congress as the highest organ of State Authority in China.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the process of Constitutionalism in Iran.
  - (2) Discuss the functioning of the governmental system in Nigeria.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) The role of the President in French Politics.
  - (2) Political Parties in Iran.

P.T.O.

- (3) Ethnic groups in Nigeria.
- (4) Role of Military in Chinese politics.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Features of Constitutionalism.
- (2) Judiciary in Nigeria.
- (3) Challenge of Globalisation in Nigeria.
- (4) Role of Religious groups in Iran.
- (5) Impact of Mao's Leadership on the Constitution of China.
- (6) Features of the French party system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) फ्रांसच्या राज्यघटनेच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) चीनच्या राजकीय सत्तेचा सर्वोच्च घटक म्हणून नेशनल पीपुल्स काँग्रेसच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) इराण मधील घटनावादाच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
- (2) नायजिरीया मधील शासकीय पद्धतीच्या कार्यप्रणालीची चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) फ्रांसच्या राजकारणातील राष्ट्राध्यक्षांची भूमिका.
- (2) इराणमधील राजकीय पक्ष.
- (3) नायजिरीया मधील वांशिक गट.
- (4) चीनच्या राजकारणातील लष्कराची भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) घटनावादाची वैशिष्ट्ये.
- (2) नायजिरीयातील न्याय व्यवस्था.
- (3) नायजिरीया पुढील जागतिकीकरणाची आव्हाने.
- (4) इराणमधील धार्मिक गटांची भूमिका.
- (5) चीनच्या घटनेवरील माओच्या नेतृत्वाचा प्रभाव.
- (6) फ्रांसच्या पक्ष-पद्धतीची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-303

M.A. (Part II) (III Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-C9 : Political Sociology)

(Compulsory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) What is 'Political Culture' ? Explain the classification of Political Culture as given by Almond and Verba.
  - (2) Explain the role of Social movements in shaping the political agenda and influencing public policy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Define the term 'Political Sociology'. Discuss its nature and scope in detail.
  - (2) Define the term 'Political Socialization'. Discuss the various agencies of Political Socialization.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Techniques of behaviourism.
- (2) Weber's contribution to Political Sociology.
- (3) Types of Terrorism.
- (4) Various levels of Participation.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Process of Political Socialization.
- (2) Types of Social Movement.
- (3) Consequences of Terrorism.
- (4) Factors influencing political participation.
- (5) Civic culture.
- (6) Forms of Collective Violence.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) राजकीय संस्कृती म्हणजे काय ? आमंड आणि व्हाबाप्रणित राजकीय संस्कृतीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- (2) राजकीय कार्यक्रम (अजेंडा) आणि सार्वजनिक धोरण घडविण्या मागील सामाजिक चळवळीची भूमिका स्पष्ट करा.

2. खलीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 'राजकीय समाजशास्त्र' ही संज्ञा स्पष्ट करा. राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्तीची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) 'राजकीय सामाजिकरण' व्याख्या लिहा. राजकीय सामाजिकरणाच्या विविध माध्यमांची चर्चा करा.

3. खलीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) वर्तनवादाची तंत्रे.
- (2) राजकीय समाजशास्त्राला झालेले वेबरचे योगदान.
- (3) दहशतवादाचे प्रकार.
- (4) सहभागाच्या विविध पातळ्या.

4. खलीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) राजकीय सामाजिकरणाची प्रक्रिया
- (2) सामाजिक चळवळीचे प्रकार
- (3) दहशतवादाचे परीणाम
- (4) राजकीय सहभागावर प्रभाव टाकणारे घटक
- (5) नागरी संस्कृती
- (6) सामूहिक हिंसेचे प्रकार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-011 : Social and Political Movement in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) What were the main challenges faced by the trade union movement in the post-liberalization period ? Discuss.

(2) Explain the significance of the Non-Brahmin movement in Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) What were the main factors that led to emergence of non-party formations in India in the post-emergency period ? Discuss.

(2) “Development and identity are the issues in the movement for formation of new states in India.” Discuss.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]

- (1) Important issues in Dalit movement
- (2) Important issues in Women's movement
- (3) Important issues in Environmentalist movement
- (4) Important issues in Farmer's movement.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Main demands of the Naxalite movement
- (2) OBC mobilization
- (3) Region of Identity
- (4) Women's Empowerment
- (5) Regional Backwardness
- (6) The idea of total revolution

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) उदारीकरणानंतरच्या कालखंडात कामगार चळवळीपुढे कोणती प्रमुख आव्हाने उभी राहिली आहेत ? चर्चा करा.
- (2) महाराष्ट्रातील ब्राम्हणतेर चळवळीचे महत्व स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) आणीबाणीनंतरच्या कालखंडातील 'बिगरराजकीय गटां'च्या उदयामागे कोणते प्रमुख घटक कारणीभूत होते ? चर्चा करा.
- (2) भारतातील नविन राज्य उदयामागे (निर्मातीमागे) झालेल्या चळवळीत विकास व प्रादेशिक अस्मिता हे दोन मुद्दे होते. चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) दलित चळवळीमधील महत्वाचे मुद्दे
- (2) स्त्री चळवळीमधील महत्वाचे मुद्दे
- (3) पर्यावरणवादी चळवळीमधील महत्वाचे मुद्दे
- (4) शेतकरी चळवळीमधील महत्वाचे मुद्दे.

4. पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) नक्षलवादी चळवळीच्या प्रमुख मागण्या
- (2) इतर मागास जातींचे संघटन
- (3) प्रदेश हीच अस्मिता
- (4) महिलांचे सबलीकरण (सक्षमीकरण)
- (5) प्रादेशीक मागासलेपण
- (6) संपूर्ण क्रांतीची संकल्पना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-012 : State Politics in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Assess the process of formation of different states in India.
  - (2) Compare the politics of economic liberalization in Gujarat and West Bengal.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the rise of communal politics in Gujarat and U.P.
  - (2) Discuss the development of coalition politics in India.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
  - (1) Caste politics in Bihar
  - (2) Party system in Andhra Pradesh

P.T.O.

- (3) Inter-state disputes
- (4) Dalit politics in India.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each): [20]

- (1) Bahujan Samaj Party
- (2) Vishwa Hindu Parishad
- (3) Non-Brahmin movement in Tamil Nadu
- (4) Middle peasant castes in Karnataka
- (5) Sub-regionalism
- (6) Demands of Autonomy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **500** शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील विविध राज्यांच्या निर्मितीच्या प्रक्रियेचे मूल्यमापन करा.
- (2) गुजरात व पश्चिम बंगाल मधील आर्थिक उदारीकरणाच्या राजकारणाची तुलना करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **500** शब्दात) : [20]

- (1) गुजरात व उत्तरप्रदेशातील जमातवादी राजकारणाच्या उदयाचे स्पष्टीकरण द्या.
- (2) भारतातील आघाड्यांच्या राजकारणाच्या विकासाची चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) बिहारमधील जातीचे राजकारण
- (2) आंध्रप्रदेश मधील पक्षपद्धती
- (3) घटक राज्यामधील वाद
- (4) भारतातील दलित राजकारण

4. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) बहुजन समाजपक्ष
- (2) विश्व हिंदू परिषद
- (3) तामीळनाडू मधील ब्राम्हणेतर चळवळ
- (4) कर्नाटकमधील मध्यम शेतकरी जाती
- (5) उपप्रदेशवाद
- (6) स्वायत्ततेची मागणी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-013 : Political Process in Maharashtra)

(Optional Paper)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Clarify the role of Marathi Linguistic Affiliation in the politics of Maharashtra.
  - (2) Discuss the politics of OBCs.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Trace the movement for the formation of the state of Maharashtra.
  - (2) Explain the changing nature of political leadership in Maharashtra.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Challenges before political influence of Maratha caste

P.T.O.

- (2) Politics of Dalits.
- (3) Maharashtra Navnirman Sena.
- (4) Politics of Urban Local Government.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Coalition politics
- (2) B.J.P.
- (3) Failure of Co-operative Movement.
- (4) Agricultural economy and role of state
- (5) Marathwada Vikas Andolan
- (6) Shivsena.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील मराठी भाषा अस्मितेची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) ओवीसी च्या राजकारणावर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्र राज्य निर्मिती चळवळीचा आढावा घ्या.
- (2) महाराष्ट्रातील राजकीय नेतृत्वाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) मराठा जातीच्या राजकीय प्रभावाला मिळणारी आव्हाने.
- (2) दलित राजकारण
- (3) महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना.
- (4) शहरी स्थानिक शासनाचे राजकारण

4. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) आघाड्यांचे राजकारण
- (2) भारतीय जनता पक्ष
- (3) सहकार चळवळीचे अपयश
- (4) कृषी अर्थव्यवस्था आणि राज्याची भूमिका
- (5) मराठवाडा विकास आंदोलन
- (6) शिवसेना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-014 : Party System in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the origin and evolution of parties after Independence.
  - (2) State the dilemmas facing 'Non-congresism'

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the ideology and electoral performance of the BJP.
  - (2) "Contemporary Indian politics is multipolar but epxresses through bipolarity." Discuss.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
  - (1) Write a note on Coalition politics in India.
  - (2) Ideology of Telugu Desam.

P.T.O.

(3) Electoral Performance of BSP.

(4) Ideology of Shiv Sena.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

(1) Janta Party

(2) *Four* features of regional parties.

(3) The ideology of Hindutva.

(4) Congress Dominance.

(5) The organization of BJP.

(6) Write a note on parties in India before Independence.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील राजकीय पक्षाचा उदय आणि विस्तार स्पष्ट करा.

(2) बिगर-काँग्रेसवादा समोरिल प्रेचप्रसंग लिहा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) भाजपची विचारप्रणाली व निवडणूकीतील कामगिरी याची चर्चा करा.

(2) “समकालीन भारतीय राजकारणाचे स्वरूप बहुध्रुवीय असले तरी प्रत्यक्षात ते दोन आघाड्यांच्या स्वरूपामार्फत व्यक्त होते.” चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील आघाड्यांचे राजकारण यावर टीप लिहा
- (2) तेलगू देसमची विचारप्रणाली
- (3) बसपची निवडणूकीतील कामगिरी
- (4) शिवसेनेची विचारप्रणाली

4. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (100 शब्दात) : [20]

- (1) जनता पक्ष
- (2) प्रादेशिक पक्षांची चार वैशिष्ट्ये
- (3) हिंदुत्व विचारप्रणाली
- (4) काँग्रेस प्रभूत्व
- (5) भाजपची संघटना
- (6) स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील राजकीय पक्षांवर टीप लिहा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-308

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-015 : Political Process in South Asia

(With reference to Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh and Nepal)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically evaluate the role of ethnicity in the nation-building process in South Asia.

(2) Discuss the obstacles to political and economic development in South Asia.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the role of history in shaping the constitution of Pakistan and Bangladesh.

(2) Evaluate the features of the party system in Sri Lanka and Nepal.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Features of South Asia as a region
- (2) Economic Development in Nepal
- (3) Structure of Judiciary in Bangladesh
- (4) Type of Party System in Pakistan.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Role of Agriculture in state-building in Pakistan
- (2) Industrialisation and Political Development in Nepal
- (3) Nature of Social Movements in Pakistan
- (4) Relation between military and state in Nepal
- (5) Relation between religion and electoral political in South Asia
- (6) Any *two* features of Nation-building.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) दक्षिण आशियाच्या राष्ट्रबांधणीतील वांशिकतेच्या भूमिकेचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- (2) दक्षिण आशियाच्या विकासासमोरील राजकीय व आर्थिक अडथळांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) पाकिस्तान व बांगळदेशाच्या घटनानिर्मिती मागील इतिहास या घटकाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (2) श्रीलंका व नेपाळ यामधील पक्षपद्धतीच्या वैशिष्ट्यांचे मूल्यमापन करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) दक्षिण आशियाची प्रादेशिक वैशिष्ट्ये
- (2) नेपाळ मधील आर्थिक विकास
- (3) बांगलादेशातील न्यायमंडळाची रचना
- (4) पाकिस्तानातील राजकीय पक्ष पद्धतीचे प्रकार.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीप लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) पाकिस्तानातील राज्य बांधणीत कृषिक्षेत्राची भूमिका
- (2) नेपाळमधील औद्योगिकीकरण आणि राजकीय विकास
- (3) पाकिस्तानातील सामाजिक चळवळीचे स्वरूप
- (4) नेपाळमधील लष्कर आणि राज्य यातील संबंध
- (5) दक्षिण आशियात धर्म व निवडणूकेचे राजकारण यातील संबंध
- (6) राष्ट्रबांधणीची दोन वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-309

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-016 : Research Methodology)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) Define the term research. Explain the types of research in Political Science.

(2) What is hypothesis ? Discuss the types of hypothesis.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) What is quantitative research ? Explain the limitations of quantitative research.

(2) Explain the process of data analysis.

3. Answer any *two* questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the scope of research methodology.

(2) What is aggregate data ? Explain the official and government sources of data collection.

P.T.O.

- (3) What is report writing ? Explain the process of dissertation writing.
- (4) Write a detailed note on References and Bibliography.

4. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Formulation of research problem.
- (2) Qualitative research.
- (3) Organizing the information
- (4) Limitations of library research
- (5) Limitations of aggregate data
- (6) Field study.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) संशोधन संज्ञेची व्याख्या करा. राज्यशास्त्रातील संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) अभ्युपगम म्हणजे काय ? अभ्युपगमच्या प्रकारांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) संख्यात्मक संशोधन म्हणजे काय ? संख्यात्मक संशोधनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- (2) तथ्य विश्लेषणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) संशोधन पद्धतीची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (2) संकलीत माहिती म्हणजे का ? कार्यालयीन आणि शासकीय माहिती संकलनाचे स्रोत स्पष्ट करा.
- (3) अहवाल लेखन म्हणजे काय ? शोध निबंध लेखनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (4) संदर्भ पद्धत आणि संदर्भ सूचीवर सविस्तर टीपन लिहा.

4. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) संशोधन समस्या सुसूत्रण
- (2) गुणात्मक संशोधन
- (3) माहितीचे संकलन
- (4) ग्रंथालयीन संशोधनाच्या मर्यादा
- (5) संकलीत माहितीच्या मर्यादा
- (6) क्षेत्रीय अभ्यास.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-C10 Compulsory Paper)

(Power and Society)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500 words) :** [20]

(1) What is authority ? Discuss in detail the nature and types of authority.

Or

(2) Critically evaluate the Marxist perspective of the state.

2. Answer any *one* of the following (in **500 words) :** [20]

(1) Define class. Examine in detail the Weberian concept of class.

Or

(2) Discuss in detail the role of bureaucracy in influencing and shaping public policy.

3. Answer any *two* questions (in **250 words each) :** [20]

(1) Meaning and functions of ideology

P.T.O.

- (2) Types of Hegemony
- (3) Characteristics of power
- (4) Functions of the modern state : The liberal perspective.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Class struggle
- (2) Characteristics of bureaucracy
- (3) Meaning of hegemony
- (4) Relation between class and social status
- (5) Functions of bureaucracy
- (6) End of ideology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) अधिकार म्हणजे काय ? अधिकाराच्या वैशिष्ट्यांची व प्रकारांची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

- (2) राज्यासंदर्भातील मार्क्सवादी दृष्टिकोनाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) वर्गाची व्याख्या सांगा. वेबरच्या वर्ग सिद्धांताचे सविस्तर परीक्षण करा.

किंवा

- (2) सार्वजनिक धोरणावर प्रभाव पाडून आकार देणास नोकशाहीच्या भूमिकेची सविस्तर चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) विचारप्रणालीचा अर्थ व कार्ये
- (2) धुरीणत्वाचे प्रकार
- (3) सत्तेची वैशिष्ट्ये
- (4) आधुनिक राज्याची कार्ये : उदारमतवादी दृष्टिकोन.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) वर्ग-संघर्ष
- (2) नोकरशाहीची वैशिष्ट्ये
- (3) धुरीणत्वाचा अर्थ
- (4) वर्ग व सामाजिक दर्जा यातील संबंध
- (5) नोकरशाहीची कार्ये
- (6) विचारप्रणालीचा अंत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(P0-C11 : Political Theory—Key Concepts)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss in detail the meaning, nature and types of the concept of liberty.

(2) Write an essay on Liberal Democracy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine the different theories of rights.

(2) Critically evaluate John Rawl's theory of justice.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the relationship between liberty and equality.

(2) Explain the Pluralist Theory of Democracy.

(3) Examine Isaiah Berlin's ideas about liberty.

(4) Discuss the different types of social justice.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Human Rights
- (2) Concept of Gender equality
- (3) Idea of social justice
- (4) Participative democracy
- (5) Bases of Rights
- (6) Radical theory of democracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 'स्वातंत्र्य' या संकल्पनेच्या अर्थ, स्वरूप व प्रकारांची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) उदारमतवादी लोकशाहीवर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) हक्कांच्या विविध सिद्धांतांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) जॉन रॉल्सनी मांडलेल्या न्यायाच्या सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दात) : [20]

- (1) स्वातंत्र्य आणि समता यांच्यातल्या संबंधांची चर्चा करा.

- (2) लोकशाहीचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (3) इसाया बर्लिनची स्वातंत्र्य बदलची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (4) सामाजिक न्यायाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) मानवी हक्क
- (2) लिंगभेद समतेची संकल्पना
- (3) सामाजिक न्यायाचा विचार
- (4) सहभागात्मक लोकशाही
- (5) हक्कांचे आधार
- (6) लोकशाहीचा मूलग्राही सिद्धांत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-C12 : Political Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Discuss the main trends in the Electoral Politics of India after 1990s.
- (2) Define caste organisations. State their role and growing importance in Indian politics.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Write an essay on the growth of communal politics in India after the 1980s.
- (2) Critically examine the debate with regard to the demand for creation of small states in India.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

- (1) State the impact of restructuring of constituencies on the electoral politics.

P.T.O.

- (2) Discuss the role of dominant castes in Indian politics.
- (3) Write a note on 'language' as an issue in regionalism.
- (4) State the features of India's New Economic Policy.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The One Party Dominant System.
- (2) *Two* important policies of the Indian state regarding secularism.
- (3) The issues of 'Autonomy' in the context of regionalism.
- (4) *Four* features of regional parties
- (5) Planning Commission
- (6) Mixed economy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 1990 नंतर भारताच्या निवडणूकीच्या राजकारणातल्या मुख्य प्रवाहांची चर्चा करा.
- (2) जाती संघटनांची व्याख्या करा. भारतीय राजकारणात त्यांची भूमिका आणि वाढत्या महत्त्वाची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 1980 नंतर भारतातल्या जमातवादी राजकारणाच्या वाढीवर निबंध लिहा.
- (2) भारतात छोटी राज्ये निर्माण करण्याच्या मागण्यांबद्दलचे वाद-प्रतिवादाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) भारताच्या निवडणूकीच्या राजकारणावर मतदार संघाच्या फेररचनेचा प्रभाव सांगा.
- (2) भारतीय राजकारणात प्रभुत्वशाली जातींच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (3) प्रादेशिकवादात 'भाषा' या घटकावर एक टीप लिहा.
- (4) भारताच्या नवीन आर्थिक धोरणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) एकपक्षीय प्रभुत्व पद्धत
- (2) धर्मनिरपेक्षतेच्या संदर्भात भारतीय राज्याचे दोन महत्वपूर्ण धोरण.
- (3) प्रादेशिकवादाच्या संदर्भात 'स्वायत्तता' हा मुद्दा.
- (4) प्रादेशिक पक्षांची चार वैशिष्ट्ये.
- (5) नियोजन आयोग
- (6) संमिश्र अर्थव्यवस्था.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-017 Human Rights)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Define the concept of Human Rights. Discuss its origin and development.
  - (2) Critically examine the practice of Human Rights in India.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Examine terrorism as a challenge to Human Rights.
  - (2) Write an essay on Dalit Movement in India with respect to Human Rights.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain universal declaration of Human Rights.
  - (2) Discuss the rights of people displaced by development projects.

P.T.O.

- (3) Discuss *two* main international organization for protecting Human Rights.
- (4) Explain the Rights of Refugees.
4. Write short notes on any *four* (100 words each) : [20]
- (1) National Commission for Minorities in India.
- (2) Caste Atrocities in India.
- (3) Impact of civil liberty movement in USA.
- (4) Poverty as a challenge to Human Right.
- (5) Right to constitutional remedies in Indian Constitution
- (6) United Nations High Commissioner for Refugees.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) मानवी हक्क या संकल्पनेची व्याख्या करा. त्यांच्या उगम आणि विकासाची चर्चा करा.
- (2) भारतातील मानवी हक्कांच्या अंमलबजावणीचे टीकात्मक परिक्षण करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) 'दहशतवाद मानवी हक्कांना एक आव्हान आहे' परिक्षण करा.
- (2) मानवी हक्कांच्या संदर्भात भारतातील दलित चळवळीवर एक निबंध लिहा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) मानवी हक्कांचा जाहिरनामा स्पष्ट करा.
- (2) विस्थापिताच्या हक्कांची चर्चा करा.
- (3) मानवी हक्कांचे संरक्षण करणाऱ्या दोन प्रमुख आंतरराष्ट्रीय संघटनांची चर्चा करा.
- (4) निर्वासिताचे हक्क स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील राष्ट्रीय अल्पसंख्यक आयोग
- (2) भारतात जातीवर आधारलेले छळ
- (3) नागरी स्वातंत्र्याच्या चळवळीचे अमेरिकेत योगदान.
- (4) गरिबी, मानवी हक्कांना एक आव्हान
- (5) भारतीय राज्यघटनेतील घटनात्मक उपायांचे अधिकार
- (6) निर्वासितांकरताचे संयुक्त राष्ट्रांच्या उच्च आयुक्तांचे कार्यालय.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-018 : Politics and Social Stratification :

Class-Caste and Gender)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain Weber's theory of class.

(2) Critically examine the relation between caste and class.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) State the feminist critique of State and Law.

(2) Role of the class in Indian Politics.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

(1) Explain Marx's theory of class.

(2) Explain changing nature of caste system.

P.T.O.

- (3) Discuss gender on agency of social stratification in Indian Politics.
(4) State the relations between caste and occupation.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Caste based inequality
(2) Patriarchy
(3) Dominant caste
(4) Informal sector workers
(5) Women in Indian Politics
(6) Caste in Indian Politics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) वेबरचा वर्गाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
(2) जात व वर्ग संबंधाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) राज्य व कायदा यावरील स्त्रीवादी भूमिकेची टीका लिहा.
(2) भारतीय राजकारणातील वर्गाची भूमिका स्पष्ट करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) मार्क्सचा वर्ग सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (2) जाती व्यवस्थेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) भारतीय राजकारणात लिंगभेद या घटकांच्या मार्फत होणाऱ्या सामाजिक स्तरीकरणाची चर्चा करा.
- (4) जात व व्यवसाय संबंध सांगा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) जातीवर आधारलेली असमता
- (2) पितृसत्ताक
- (3) प्रभुत्वशाली जात
- (4) असंघटित क्षेत्रातील कामगार
- (5) भारतीय राजकारणातील महिला
- (6) भारतीय राजकारणातील जात.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-019 : Political Economy of India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine the mixed Economy Model.

(2) Discuss the aims and achievements of Privatization

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the ruling classes in India.

(2) Discuss the Agrarian class structure in India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Limits of Planning

(2) Critique of Development Model

(3) Caste Composition of Classes

(4) Class character of the state

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Planning and Development
- (2) Planning in Agricultural sector
- (3) Middle classes in Industrial Sector
- (4) Privatization and new classes
- (5) Class-distinction in Rural Economy
- (6) Privatization and Autonomy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) मिश्र अर्थव्यवस्था प्रारूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) खाजगीकरणाची ध्येये व संपादन याची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील सत्ताधारी वर्ग चर्चा करा.
- (2) शेती अर्थव्यवस्थेतील वर्गरचना चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) नियोजनाच्या मर्यादा
- (2) विकास प्रारूपावरील टिका
- (3) वर्गांची जात रचना
- (4) राज्याचे वर्गीय चारीत्र्य

4. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) नियोजन व विकास
- (2) शेती व्यवस्थेतील नियोजन
- (3) उद्योग क्षेत्रातील मध्यमवर्ग
- (4) खाजगीकरण व नविन वर्ग
- (5) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील वर्गीय फरक
- (6) खाजगीकरण व स्वायत्तता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3803]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-020 : Optional Paper

(Globalisation and the State)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss in detail the responses of the state towards the process of globalisation.

Or

(2) Critically examine the challenges to the nation-state.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine Internationalisation and Privatisation as an expansion of rule of law.

Or

(2) Define interventionist state and explain the experience of the developing world in that context.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions in **250** words each : [20]

- (1) Security Dilemma : the Domestic Dimension
- (2) Relation between the state and the process of globalisation
- (3) Transnational Association : A means of rule of law
- (4) Challenges to the security of post-colonial state

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Nature of Interventionist State
- (2) Rule of law
- (3) Sub-nationalism
- (4) Nature of Modern Territorial State
- (5) Interventionist state and First world
- (6) Internationalisation and Rule of Law

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेबाबत राज्याच्या प्रतिसादाची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

- (2) राष्ट्र-राज्यापुढील आव्हानांचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) कायद्याच्या राज्याच्या विस्तारा संदर्भात आंतरराष्ट्रीयकरण व खाजगीकरणाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

(2) हस्तक्षेप करणाऱ्या राज्यांची व्याख्या सांगा व त्या संदर्भात विकसनशील जगाचा अनुभव स्पष्ट करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) सुरक्षेचा पेच : अंतर्गत पैलू
- (2) राज्य व जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेचा संबंध
- (3) बहुराष्ट्रीय संघटना कायद्याच्या राज्याचे साधन
- (4) वसाहतोत्तर काळातील राज्यासमोरील सुरक्षिततेचे आव्हान

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) हस्तक्षेप करणाऱ्या राज्याचे स्वरूप
- (2) कायद्याचे राज्य
- (3) उपराष्ट्रवाद
- (4) आधुनिक प्रादेशिक राज्याचे स्वरूप
- (5) हस्तक्षेप करणारे राज्य व पहिले जग
- (6) आंतरराष्ट्रीयकरण व कायद्याचे राज्य.